

Varkenshouders Luttenberg aan de slag met PRRS in project Noaberbig

‘De betrouwbare big van de buren’

Naar schatting kost PRRS in Europa jaarlijks 1,5 miljard euro. Geen wonder dat de sector is gefocust om deze ziekte te bestrijden en het toverwoord daarbij is biosecurity. In Salland is het project Noaberbig (Buurtbig) onder leiding van De Oosthof dierenartsen gestart, waarbij varkenshouders samenwerken om PRRS het hoofd te bieden.

006_pb08 Studieclub.indd 6 29-10-15 09:31

Tekst: Reinout Burgers. Beeld: Gerard Burgers.

Een van de bedreigendste eigenschappen van het PRRS-virus is dat het zich over een afstand van negen kilometer kan verspreiden. In een dichtbevolkt varkensgebied, zoals Oost-Nederland of Brabant, betekent dit dat elk bedrijf een vergroot risico loopt om met PRRS te worden besmet. Een varkenshouder kan zijn zaakjes nog zo goed op orde hebben en PRRS-vrij zijn, maar als er in een straal van negen kilometer wel een besmetting is, lijkt het bijna op dweilen met de kraan open. Om PRRS te bestrijden, is dus een collectieve aanpak nodig, waaraan eigenlijk elke varkenshouder moet meedoen.

Deze aanpak wordt wel 'Area Regional Control' genoemd. In Amerika werken varkenshouders gezamenlijk om de ziektedruk regionaal omlaag te brengen. De Oosthof dierenartsen heeft de uitdaging opgepakt en is afgelopen jaar het project Noaberbig gestart. Varkenshouders uit de regio Salland, Twente en de Achterhoek komen vrijwillig in groepen bij elkaar om te praten hoe PRRS te bestrijden en de vorderingen van elk bedrijf te bespreken.

Dit gebeurt in alle openheid, zodat iedere varkenshouder de PRRS-status van zijn buurman kent. Aan de varkenshouders wordt ook gevraagd om collega-boeren te vragen mee te doen aan de Noaberbig, waarbij het streven is dat het merendeel van de varkenshouders zich aansluit. Dit geeft namelijk de garantie dat PRRS daadwerkelijk op regionaal niveau kan worden bestreden. Extra investeringen van de deelnemers worden niet gevraagd; wel een motivatie om de interne en externe biosecurity te verbeteren. Want in de bestrijding van PRRS draait het vooral om biosecurity aangevuld met het op een juiste manier inzetten van vaccins.

„De Noaberbig is de betrouwbare big van de buren", zegt varkensdierenarts Rita Schuttert-Wilps op de tweede bijeenkomst van acht varkenshouders uit de omgeving van Luttenberg. Schuttert is werkzaam vanuit dierenkliniek Hellendoorn-Nijverdal, die samen met Gelre dierenartsen en dierenartsenpraktijk De Hagmolen, De Oosthof hebben opgezet. „Een open communicatie met elkaar blijkt in de bestrijding van PRRS namelijk heel belangrijk."

De varkenshouders zijn al een keer eerder bij elkaar gekomen en in die bijeenkomst is afgesproken om een check voor de biosecurity-score in te vullen. Bij alle varkenshouders is bij 20 biggen of varkens bloed getapt om te controleren op de aanwezigheid van het virus of antistoffen.

Biosecurity score

Dierenarts Victor Geurts van MSD Animal Health, participeert in het project en heeft de ingevulde check bekeken en een biosecurity-score voor elke varkenshouder berekend. In de score is ook de externe biosecurity verwerkt. Die geeft aan wat het risico op introductie van kiemen - zoals het PRRS-virus - van buitenaf is. „Er zitten in jullie regio nog veel bedrijven tussen en rondom jullie bedrijven", vertelt Victor Geurts. „Als op die bedrijven PRRS is, blijft de kans op besmetting van jullie bedrijven groter."

Er wordt ook een score gemaakt van de interne biosecurity. Dat heeft vooral te maken met de al op het bedrijf aanwezig infecties en de risicofactoren dat de infectie zich binnen het bedrijf van dier tot dier of diergroepen verspreidt. De score geeft voor de totale, externe en interne biosecurity een cijfer met daar aan verbonden een kleur. Rood geeft aan dat er op het betreffende onderdeel dringend aanpassingen moeten gebeuren om te voorkomen dat infecties binnenkomen of zich blijven verspreiden in het bedrijf. Oranje betekent dat er op een aantal punten in de biosecurity aanpassingen in management, bedrijf en huisvesting nodig zijn. Geel geeft aan dat de biosecurity op een aantal punten nog kan worden verbeterd. Groen betekent dat de biosecurity op dat punt goed in orde is en het risico op introductie of verspreiding van infecties, zoals PRRS, klein is.

Geurts: „We hebben de score ook weergegeven in een cijfer tussen 0 tot 100. Een bedrijf onder 25 punten scoort groen. 25 – 50 punten is geel met verbeterpunten. 50 tot 70 is oranje en vraagt om direct ingrijpen en aanpassing. Bedrijven met 75 tot 100 punten lopen een direct risico. Als je de PRRS-status, die volgt uit de gerichte onderzoeken, koppelt aan de biosecurity-score kun je ook verantwoord doelstellingen vaststellen voor PRRS. Als de externe biosecurity bijvoorbeeld slecht is, heeft het geen zin om te proberen vrij te worden van het virus, omdat de kans op nieuwe introducties levensgroot is.

Vertrouwelijkheid

De aanwezige varkenshouders uit de omgeving van Luttenberg scoren bovengemid- ▶

De deelnemers

Copyright foto

Rubert Duim

gesloten bedrijf in Lemelerveld

„Ik heb een langdurige relatie met een goede subfokker".

Copyright foto

Joan Jansman

gesloten bedrijf in Luttenberg

„We vaccineren alleen de zeugen en de biggen niet".

Copyright foto

Raimond Zandbelt

gesloten bedrijf Luttenberg

„Door vijfwekensysteem verspreidt een virus bij besmetting zich minder snel".

Copyright foto

Erik Visscher

zeugenhouder in Hellendoorn

„We fokken onze eigen gelten en hebben geen PPRS-verschijnselen".

Copyright foto

Erik Zandvoort

zeugenhouder in Hellendoorn

„We hebben een quarantainestal in aanbouw en krijgen straks één aanvoermoment".

Copyright foto

Alwin Koobs

zeugenhouder in Lemelerveld

„Nog één keer voeren we gelten aan en daarna fokken we ze zelf".

006_pb08 Studieclub.indd 7 29-10-15 09:31

deld in de biosecurity-score, maar exacte resultaten wil de projectgroep vertrouwelijk houden. Vertrouwelijkheid van gegevens is een van de uitgangspunten van het project, zodat varkenshouders echt in alle openheid met elkaar kunnen praten.
Hoe goed een bedrijf ook scoort, er zijn altijd verbeter- en aandachtspunten en Geurts neemt deze voor elk bedrijf even door.
Alwin Koobs heeft in Lemelerveld een bedrijf met zeugen en eigen aanfok. „De schone en vuile weg kan op jouw bedrijf beter", geeft de dierenarts aan. „De gelten komen weliswaar van buitenaf, maar je hebt ze wel geïntroduceerd via een quarantaine systeem. De interne biosecurity kun je verbeteren door het toepassen van all-in/all out. We zijn druk bezig om alle zaken op te lossen en te veranderen", geeft Alwin aan. „Nog één keer voeren we gelten aan en daarna fokken we ze zelf. Inmiddels hebben we ook de hygiëne bij de biggen aangepast en gebruiken we dezelfde naalden voor dezelfde diergroepen of tomen."
Op het vermeerderingsbedrijf van Erik Visscher uit Hellendoorn is bij het bloedtappen geen virus gevonden. Mede door zijn eigen aanfok en doordat er rondom zijn bedrijf geen andere bedrijven zijn, is zijn externe biosecurity in orde. Erik Visscher: „We hebben al heel lang geen contact van buitenaf meer gehad. We fokken onze eigen gelten en hebben geen verschijnselen van PRRS. We doen al sinds de jaren tachtig aan rotatiekruising en dat telt flink door in de externe biosecurity. Geen aanvoer van dieren geeft een gunstig effect. Maar intern kunnen we nog beter scoren als we een meerwekensysteem gaan gebruiken." Visscher ontvangt wel sperma van een gangbaar KI-bedrijf.
Volgens Geurts blijkt uit onderzoek dat gemiddeld een keer in de vijf jaar een PRRS-vrij bedrijf besmet kan raken door sperma van niet PRRS-virus vrije beren. Visscher ent niet en varkenshouder Rubert Duim, die in Lemelerveld een gesloten bedrijf heeft, vraagt zich af: „Ben jij niet bang dat bij een eventuele PRRS-besmetting alles in elkaar klapt, omdat er geen antistoffen zijn?" Visscher: „In hoeverre is een uitbraak erger zonder enten. Ik weet het niet. Wij hebben geen signalen, dus we enten niet."
Geurts geeft aan dat SPF-bedrijven een iets groter risico lopen als er een ziekte binnensluipt. Visscher vraagt aan de dierenarts: „Als mijn buurman donkerrood is, moet ik daar wakker van liggen?" „PRRS kan gemakkelijk door de lucht verspreiden", antwoordt Geurts. „Besmetting is afhankelijk van windrichting en of je bijvoorbeeld luchtfilters hebt. Maar als je twee keer een uitbraak hebt voorkomen, zijn de kosten van een luchtfilter al gedekt."

Quarantainestal

Om de biosecurity te verbeteren, kan Rubert Duim volgens Geurts de schone en vuile weg scheiden. Ook zijn de gelten in quarantaine niet helemaal gescheiden van de zeugen. Hij heeft wel een langdurige relatie met de subfokker. Geurts geeft aan dat de PRRS-status van bedrijven die met elkaar samenwerken, vaak op elkaar lijken en hij adviseert daarom niet te vaak van subfokbedrijf te wisselen.
Zeugenhouder Erik Zandvoort uit Hellendoorn heeft de zeugen niet gevaccineerd en bij het bloedtappen bleken zijn biggen ook niet besmet. Wel ziet dierenarts Geurts twee verbeterpunten: de schone en vuile weg en de quarantaine van de gelten. Erik Zandvoort: „We hebben een quarantainestal in aanbouw en krijgen straks één aanvoermoment. Verder gaan we de biggen zelf afmesten en stappen we over op het driewekensysteem."
Varkenshouder Raimond Zandbelt heeft in Schalkhaar zeugen en in Luttenberg biggen met vleesvarkens. Op beide locaties is interne en externe biosecurity op orde. „We voeren wel gelten aan, maar die komen in quarantaine. We werken bovendien met een vijfwekensysteem en door de toepassing van de diergroepen kan het virus bij besmetting zich minder snel verspreiden."
Ook Joan Jansman, die in Luttenberg een gesloten bedrijf heeft, scoort bovengemiddeld goed. „We vaccineren alleen de zeugen en de biggen niet", geeft Joan aan. Geurts en ook Rita Schuttert-Wilps denken dat het een goed idee is om voor de volgende keer ook bloed van de zeugen te tappen om op die manier te bepalen of de bedrijven daadwerkelijk PRRS-vrij zijn. De varkenshouders vinden dat een goed idee.

All-in/all-out

Victor Geurts en de dierenartsen van De Oosthof bespreken nog een aantal zaken met de varkenshouders. Daaruit blijkt dat het lastig is om vrije-statusbiggen gezond te houden in een vleesvarkensstal. Alleen een heel goed all-in/all-out systeem is de enige goede manier om de PRRS-vrije status van groepen vast te houden. Je kunt stallen op een bepaalde manier leegdraaien en dan ontsmetten. De status van een bestaand bedrijf kun je verbeteren door gerichte invoer van vrije dieren inclusief scheiding van de overige op het bedrijf aanwezig zeugen of dieren, die je dan versneld vervangt. Dit wordt gedaan aan de hand van een gerichte monitor op antistoffen en virus." De boeren bespreken ook oplossingen voor kadavers om de externe biosecurity te verbeteren, want niemand vertrouwd de ophaaldienst. De beste manier is eigenlijk om de kadaverton in een ruimte te zetten die heel warm en droog kan worden gestookt, want PRRS kan kou overleven, maar extreme warmte veel minder.

Copyright foto

Dierenarts Victor Geurts van MSD Animal Health: „Als op omliggende bedrijven PRRS is, blijft de kans op besmetting van jullie bedrijven groter."

Ervaringen uitwisselen

Hoe belangrijk is het principe van het project 'Noaberbig' voor de varkenshouders? „Samen wat aan PRRS doen, van elkaar leren en ervaring uitwisselen", geeft Rubert aan. „Ik ben nieuw in de omgeving en voor mij is dit een goede gelegenheid om de status van bedrijven te zien." Alwin: „Het is belangrijk dat je iets van elkaar en PRRS weet en dat zorgt dat het beter wordt." Voor Raimond zijn het ook de nieuwe dingen die je hoort en op het eigen bedrijf kunt meenemen. Maar voor alle varkenshouders geldt dat ze de noodzaak zien van samenwerken in de bestrijding van PRRS. En dat kan volgens Rita Schuttert-Wilps alleen als er veel varkenshouders meedoen. De aanwezige varkenshouders wordt dan ook gevraagd om bij hun collega's te polsen of deze geïnteresseerd zijn. Om hen te overtuigen, denkt Geurts dat de varkenshouders de resultaten van biggen, antibioticagebruik en gezondheidsscore moeten bijhouden en dit aan anderen laten zien. ■

Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

006_pb08 Studieclub.indd 9 29-10-15 09:31